

Erasmus+ Mobility Adult Education program

London 2022. 05.10. – 05.14.

Résztevő: Fehérváriné Tóth Helga muzeológus

Megfigyelési szempontok:

- kiállítástechnika tanulmányozása
- a fogadó intézmény a felnőttek tanulását, bevonását hogyan kapcsolja össze a kortárs témák bemutatásával

A Group for Education in Museums (GEM)¹ segítségével a Victoria & Albert Museum (V&A) fogadott. Az épület, és a kiállítások megtekintésén felül sikerült interjút készítenem a V&A Learning & Engagement (Oktatási és Fejlesztési) osztályvezetőjével. Ez az utazásom előtt kitűzött megfigyelési szempontokat árnyalta. A beszélgetéssel a kortárs kihívásokra reflektáló múzeum újra definiálásának folyamatába pillanthatam bele. A múzeum újjászületésébe vont be engem a fogadó intézmény a találkozás által, rávilágított a múzeumok kortárs témáira, kihívásaira.

Victoria & Albert Museum

Az 1852-ben alapított múzeum a világ első és egyben legnagyobb iparművészeti, díszítőművészeti és design múzeuma.

Minden intézmény számára meghatározó épülete és az első benyomás, az amikor belépünk oda, a fogadtatás. A lenyűgöző csodálatos épületegyüttesnek több bejárata is van, természetesen lenyűgöző a főbejárata. Én a metróval érkezők számára, aluljárón át egyenesen az épületbe az alagsorba nyíló bejáratot emelném ki. Egy biztonsági örön, egy kétszárnyú ajtón áthaladva már bent is vagyunk a patinás intézményben. Ezt az első közvetlenséget és nyitottságot tapasztaltam meg ott létem során mind a kommunikációban (tájékoztatás, infótáblák, ott dolgozók viselkedése stb.), szolgáltatásokban (vendéglátóegységek, infopult, pihenőhelyek stb.), a szakmai pl. kiállításrendezési koncepciókban, és a későbbiekben részletesen ismertetett beszélgetésből,

mely az intézmény jövőképét villantotta fel.

¹ 1948-ban alakult nemzetközi szervezet, mely támogatja a múzeumok oktatóit. Számos szolgáltatást nyújt tagjainak így képzési és fejlesztési lehetőséget, karriermentorálást. Célja szakmai közösségként a minél jobb kapcsolathálózat kialakítása és a közös tanulás. Szakmai kiadványokat jelentetnek meg.

De térjünk vissza az első benyomáshoz, az előtérből rögtön szoborcsarnokokban találjuk magunkat, ahol beleveszünk a szebbnél szebb műalkotások labirintusába. Majd eljutunk egy időszakos ruhatörténeti kiállításig, mely a több mint 2,27 millió tárgyból álló páratlan állandó gyűjteményből villant fel a 16. századtól napjainkig pár szemképrázta ruhakölteményt, köztük az elmúlt száz év divatdiktátorainak kreációit. Egy-egy korszak egy-egy enteriőr, dekorelemként a textilek mintáit nagyították fel paravánok falaiként.

Az épület belső udvarában ugyanaz a közvetlenség fogad, minden a látogató kényelméért van. Pezsgő hangulat, kis tó (előtte tábla: menj bele bátran, élvezd, csak vedd le a cipőd) tóban totyogó babák közben a zöld fűvön ücsörgő anyukák, limonádét iszogató nyugdíjasok, fényképezőt kattogató turisták, hangulatos kávézóban tárgyaló üzletember. Mindenki élvezi a művészeti alkotások által a múzeumot betöltő fenséges időtlen nyugalmat, teljességet.

Interjú - Young Victoria & Albert

London legújabb múzeumának születése

A látogatás helyszíne

Szakmai vendéglátóm és beszélgetőtársam Catherine Ritman-Smith, a londoni Victoria & Albert Museum Learning & Engagement osztályának vezetője. Végzettsége szerint zenetanár, korábbi munkahelye a szintén Londonban található Design Museum oktatási részlege volt.

Látogatásom célja a múzeum egy tagintézményének, a kedvelt londoni turistacélpontok közé tartozó Museum of Childhood jelentős újragondolásának megismerése. A látogatás időpontja 2022. májusa, amikor az átalakulás még javában zajlik, az intézmény így a közönség elől átmenetileg zárva van. Az alábbi információk tehát az ekkor rögzített állapotoknak felelnek meg.

Bethnal Green Museum of Childhood bemutatása

A londoni „gyermekkor múzeuma” egy igazi turistacsalogató célpont, minden kalauzban szerepel. Évi látogatószáma 400 ezer! Mint minden brit állami fenntartású múzeum esetén, a belépés itt is ingyenes. A kiállítótereken kívül múzeumi bolt és kávézó áll a látogatók rendelkezésére. Működése közel 150 évre tekint vissza, ez volt Kelet-London első közmúzeuma.

Egy baedeker így ír a profilról: *„A Viktória és Albert Múzeum részlegében az ország legnagyobb gyermekjáték-kollekciója látható. Kitűnő magyarázatokkal látták el a kiállítási játékokat. A pompás babaházak, vonatok, színházak és jelmezek (a 16. sz.-tól napjainkig) mellett a felújított felső szinten öltöztetős játék, zenegép és görbe tükör szerez örömet a gyerekeknek.”* London. Útitárs sorozat, Panemex-Grafo, Budapest 2006, 248.o.

A Tripadvisoron a múzeum még a bezárás előtti profillal működő intézményként szerepel.² A látogatók értékelése az ötpontos skálán 4 (847 értékelés alapján). Néhány tipikus látogatói szöveges értékelés az elzárt kiállítási tárgyakat és magas kávézóárakat emeli ki:

²

https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g186338-d3494042-Reviews-V_A_Museum_of_Childhood-London_England.html

„I found this too enclosed in glass boxes and pricey in cafe and shop”

„I went and was underwhelmed the toys were just in glass cases unimaginable displays and expensive shop and cafe”

„all tucked away in Victorian-style glass cabinets.”

A visszajelzésekből kiderül, hogy az utóbbi idők látogatói már értesültek (2020. tavasza) a várható átalakításról, amit többen indokoltan is tartanak: *„The refurb is probably needed as we could see that exhibits were in rather dated cabinets.”* Bár valószínűleg senki sem gondolt többre egy modern stílusban történő felújításnál.

A régi kiállítótér egy részlete

A Young Victoria & Albert

A Victoria & Albert célja a Museum of Childhood új alapokra helyezése. Ez a reform nem egyszerűen modernizáció, nem egy változtatás az intézmény koncepciójában vagy arculatában. A változás ráncfelvarrás helyett inkább totális újjászületés, átváltozás: a teljes eddig kiállított gyűjteményi állomány raktárba kerül, az eddigi profil megszűnik, sőt még az intézménye neve is megváltozik: Museum of Childhood helyett Young Victoria & Albert lesz. Az egyetlen, ami változatlan marad, az az épület, de az is csak mint alapszerkezet, ugyanis a belső teljesen más struktúrát kap, az új koncepció szerinti új kialakítású funkcionális terekre lesz osztva. Hozzáépítésre, bővítésre, új helyszínek létrehozására nem kerül sor, ahhoz kevés lenne a költségvetés.

Látogatásom célja ennek az átfogó projektnek a közelebbi megismerése olyan szakmai szempontok alapján, mint:

- az átalakulás projektszervezete
- projekt résztvevői és munkamegosztás
- a kurátorok szerepe a tervezésben
- a tárgyak kiválasztásának szempontjai
- az átalakulási folyamat aktuális státusza
- eddig felmerült nehézségek, kihívások

- eddigi jó tapasztalatok

A szinte a tárgyak nélküli új múzeumi enteriőr látványterve³

Mi indokol egy ilyen mértékű változást?

A változás ötlete beszélgetőtársam elődjétől származik, mára viszont már egészében Catherine Ritman-Smith viszi a projektet.

Az alapkívást az ún. alfa-generáció, azaz a 2010 után születettek jelenti. Hogyan szólítható meg ez a korosztály, milyen szükségleteik vannak, hogyan gondolkodnak, mi érdekli, mi foglalkoztatja, mi motiválja őket?

A Young V&A koncepció azt vallja, hogy az alfa-generáció boldogulásában lényeges lesz a magabiztos kreativitás és design (tervezői-alkotói) képességek. Ezek fejlesztését négy területen lehet megcélozni:

- **Inspiráció:** Inspirálni a kicsik és kamaszok kreatív erejét és szabadságát a V&A gyűjteményének, és általában a művészet és design segítségével.
- **Megerősítés:** A tanárok megerősítése abban, hogy használják a kreatív oktatási módszereket a korai évektől kezdve a középiskoláig.
- **Összekapcsolás:** A gyerekek összekapcsolása tervezőkkel, vállalkozókkal, feltalálókkal, befektetőkkel.
- **Hatás:** hatást elérni a kreatív képességekkel, melyek fejlesztése a múzeumi tevékenységek feladata.

Érdekes megfigyelés volt, hogy a reformot nem a kurátorok irányítják elsődlegesen. Be vannak ugyan vonva, de nem ők adják a főkonceptiót. A projekt vezetője az Education & Engagement részleg, és ez

³ View across the Town Square at Young V&A. Image by Picture Plane. © Victoria and Albert Museum, London

jól tükrözi a változás irányát: a gyűjtemény vagy tudományos aspektus helyett a hangsúly a részvételre, a bevonásra épül.

Térkonceptió

A kialakítás alatt álló új belső tér három gallériából fog állni: Design Gallery, Imagine Gallery, Play Gallery.

Az Imagine Gallery az élményszerzésre fókuszál, több kisebb tere mellett van egy színpados előadóhelye is. A Play Gallery életkor szerinti játszó-terekből áll a járnai még nem tudóktól a kisiskolásokat megszólító 5 tematikus térrel.

A Design Gallery-t négy fő egységre fogják osztani dedikált funkciókkal, egy átfogó koncepció mentén. A négy tér:

The Shed

Meghívott tervezők bemutatófoglalkozásainak helye. A falfelületeket igazi tervezőstúdiók belső fotói, tervezői skeccsrajzok és látogatói munkák díszítik.

Open studio

Műhelymunkák és más oktatási tevékenységek helyszíne.

The Factory

Itt történik a dolgok előállításának megismerése. A helyszín demonstrációs célja:

- A gyártás, előállítás megismerése kulcsfontosságú a design szempontjából
- A gyártási folyamatok nagyon sokfélék.
- A legtöbb dolog előállítása általában több folyamat eredménye.
- Ugyanazon folyamatok nagyon eltérő eredményeket szülhetnek.
- A fogyasztói szokások, a kereskedelem, a design és fenntarthatóság egymással összefüggő dolgok.

Designing for Change

A tervezési munka során megszületett dolog környezetre, emberekre, társadalomra gyakorolt hatását mutatják itt be.

Pedagógiai koncepció

A múzeum fő tevékenységévé a foglalkozások válnak. Azonban a foglalkozások lényege nem a szórakozás vagy a manuális tevékenység. Az aktivitás középpontjában a problémamegoldó jellegű, kooperatív környezetben zajló *fejlesztési folyamat* (design process) áll. Mindez egy erősen társadalomtudatos kontextusba állítva, olyan kortárs témákban, mint újrashnosítás, közlekedés stb.

A Young V&A kulcsszava a „design”, „designing”, de olyan értelemben, amelyre nincs megfelelő magyar kifejezés. Mert itt a *design* nem egyszerűen valaminek a *megtervezése*, hanem magába sűríti a problémacentrikus érzékenységet, a megoldáshoz vezető gondolkodási folyamatot, a kitalálást, a megalkotást és kreativitást. Fontos pedagógiai cél annak a felismerésnek az átadása, hogy a design-folyamat végeredményeként elérhetőek pozitív hatások.

Kulcs üzenetek:

- A design javíthatja az életminőséget és pozitív irányba változtathatja meg a világot.
- A design egy folyamat.
- A design emberektől embereknek szól.
- A design nem zárt folyamat, hanem kutatásokra épül és lépésről lépésre történik.
- Mindenkiből lehet designer.

Kapcsolódás a V&A-hez

Ilyen óriási változásban, mi marad egyáltalán meg a V&A örökségéből? A korábbi teljes Museum of Childhood gyűjtemény dobozokba kerül, lehetséges, hogy a későbbiekben egyszer az anyaintézményben egy része megtekinthető lesz.

Az újjászülető intézmény mégis szeretne építeni a V&A gyűjteményére, rávilágítani annak gazdagságára, de nem direkt bemutatáson keresztül, hanem azzal, *ahogy* a foglalkozások során azokat felhasználja. A névváltozás reflektál erre a célra, ami egy szorosabb kapcsolat kifejezése az anyaintézménnyel.

A különböző minőségek, textúrák, színek, hangulatok, formák stb. szemléltetése gyűjteményi festményen, grafikán, iparművészeti tárgyon keresztül történne. Például a kisiskolás korosztálynál a betűk elsajátítása az egyik lefontosabb feladat, ezt megragadva az ABC betűihez gyűjteményi tárgyakat válogatnának össze.

A múzeumi tér nem marad kiállítási tárgyak nélkül, de számuk minimális lesz, nagyon közel lesznek hozva a látogatókhoz és valamilyen kontextusba fognak illeszkedni.

Célcsoportok

A múzeum fentebb ismertetett új térkonceptiója korcsoportok és pedagógiai célok szerint lett kialakítva:

- Play galéria: 0-14 évesek – Fizikai játék, mozgás, strukturált játék
- Imagine galéria: 5-11 évesek – Játék a képzelettel, önkifejezés
- Design galéria: 11-14 évesek – Kérdezés, a változás hordozói

Míg korábban a Museum of Childhood országos és nemzetközi közönségnek szólt, a Young V&A sokkal nagyobb hangsúlyt kíván helyezni a lokális közösségre, amely még Londonon belül is kifejezetten Kelet-Londont jelenti. A múzeum felismerte, hogy a családok, iskolák programválasztásában fontos szempont a távolság, az utazás igényelte idő, épp ezért inkább a helyi közösségre (Bethnal Green kerület) szeretnének építeni.

Országos és nemzetközi szinten a jövőben csak az elért eredményeik terjesztését tervezik, blog, konferenciárszvételek, kiadványok útján.

Az átalakulás eddigi tapasztalatai

Az átalakulási folyamat szerencsétlen módon egybe esett a COVID-járvány összes hullámával, így az egyetlen, de nagyon meghatározó negatív tapasztalatuk az egymástól való elzártság volt, miközben éppen a nagy kooperatívitást igénylő tervezési munkák előtt álltak. Akadályozó tényező volt, hogy a kijárási tilalom miatt nem az épület terében tudtak együttgondolkodni, hanem csak megosztott látványterveket használva.

Összefoglalás

A születőben lévő Young Victoria & Albert sokkal inkább egy pedagógiai intézmény, élményközpont, radikálisan szakítva a múzeum passzív bemutató funkciójával. A cél már nem a pusztán ismeretterjesztés, hanem a képességfejlesztés, a fantázia, a kreativitás ösztönzése, a kreatív alkotási folyamat bemutatása, létrehozása, támogatása.

A koncepció mögött jól azonosítható több, a nyugati diskurzusban az utóbbi időkben trendi társadalmi érték, mint:

- az aktív (gondolkodó, problémamegoldó) személyiség a passzív befogadóval szemben
- az egyén autonómiája az én feladásával szemben
- önkifejezés az én elnyomásával szemben
- önértékelés
- önálló vélemény a kritika nélküli elfogadással szemben
- a társadalom jobbátétele a kreativitás által
- mindenki értékes az előjogokra épülő, hierarchikus társadalommal szemben
- emancipáció, nemi egyenlőség
- társadalmi sokszínűség
- fenntarthatóság

Fontosnak tartom erről az interjúról részletesen beszámolni, mert a V&A hozzáállása számomra hihetetlen motiváló, friss megközelítés. Nyitott hozzáállása a minket körülvevő világra gyűjteményi osztályvezetőként példaértékű.

Museums+ Heritage Show

Utazásom során részt vehettem a múzeumi szféra talán legnagyobb expo jellegű rendezvényén, mely idén már a 30. alkalommal került megrendezésre London Olympia nevű komplexumában (Kensington városrész).

A kétnapos expo egyrészt cégek és intézmények számára kínál megjelenési lehetőséget, másrészt számos előadással, találkozóval a szakmai ismeretátadás és hálózatépítés helyszíne is.

A kiállítók a tipikus múzeumi működés minden aspektusára kínáltak piaci megoldásokat: archiválás, állagmegőrzés, fény, hangtechnika, vetítéstechnika, makettkészítés, virtuális megoldások, nyilvántartási rendszerek, HR programok, webshop szolgáltatás, online marketing, kiállítás látványtervezés, építés, szövegírás, látogató-technológia, alapanyagok, kellékek, tárolórendszerek,

ajándéktárgyak, adattárolás. Nagyon látványos a szektorban a digitalizáció jelenléte, a kiállítók profiljának legalább fele valamilyen informatikához kötődő terméket vagy szolgáltatást kínál.

Hosszabb beszélgetésre került sor egy francia startup céggel, akik egyre több franciaországi múzeum számára biztosítják online gyűjteménykezelő rendszerüket. A szoftver működését két képviselő demonstrálta. A képviselőkön keresztül közelebről megismert további cégek például NFT előállítás, képvetítéssel, hangzó papírral, virtuális valósággal foglalkoznak.

Az expo 20 éve a brit múzeumi szakma díjátadó helyszíne is. A díjakat idén 17 kategóriában osztották ki, olyan témákban mint: „Az év együttműködése”, „Az év önkéntese”, „Az év oktatási programja”, „Az év múzeumi kávézója vagy étterme”, „Az év adománygyűjtője” stb. Utóbbi abból a szempontból is érdekes, hogy az expon egyúttal szervezett módon történik a szponzorkeresés a múzeumi intézmények működésére. „A legjobb digitális használat” és „Az év kiállítása” díjak nyertesei nemzetközi mezőnyből kerülnek kiválasztásra.

A számos előadás közül kiemelhető például az e-ink digitális eszköz használata a Leicester Museum & Galleries-ben, a The Story Museum bemutatása, Geotourist nevű látogató-analitikai szolgáltatás demonstrációja.

Londoni utam során eljutottam a Natural History Museum-ba, a British Museum-ba és a Sir John Soane's Museum-ba.

A megfigyelési szempontoknak alapján kiemelném a számomra új kiállításrendezési elvet követő Sir John Soane's Museum-ot. Egy híres neoklasszikus építész (aki egyben jelentős gyűjtő is volt) lakóházában barangolhatunk. Különlegessége, hogy az épület tulajdonosának közvetlenül a halála utáni állapotát tükrözi, megállt benne az idő. Egy mindenki számára könnyen letölthető és egyszerűen használható mobil applikáció segítségével lehet a házról, a terem 3d-es térképe segítségével tájékozódni és információhoz jutni.

Az Erasmus+ Mobility Adult Education Programme keretében a londoni job shadowing tevékenység olyan motivációt, lendületet és víziót adott gyűjteményi osztályvezetőként, mely

segít a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumban elinduló kezdeményezések (kortárs kiállítási ötletek és koncepciók kidolgozása, múzeumi stratégia finomítása stb.) folytatására.

Fehérváriné Tóth Helga

Budapest, 2022.05. 19.